

*Балюк Т.**

ВНУТРІШНЬОФІРМОВІ ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ В ЕКОНОМІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ ТНК

Глобалізація світового господарства в результаті підвищення відкритості національних економік та мінімізації державного втручання в економічні процеси на основі неоліберальної парадигми [2, с. 103] сприяла поглибленню взаємозв'язків у світовій економіці. Процес інтернаціоналізації поступово перемістився із сфери обігу у виробничу сферу, що знайшло своє організаційне оформлення у діяльності транснаціональних компаній [4, с. 21] та відобразилося у формуванні різного роду зв'язків як між різними ТНК, так і між структурними підрозділами всередині однієї і тієї ж ТНК [3, с. 81-83].

Однією з визначальних відмінностей ТНК від національних компаній є їх здатність здійснювати транскордонний рух фінансових ресурсів між своїми підрозділами за допомогою широкого спектру внутрішньофірмових фінансових інструментів. Важливою рисою фінансової системи ТНК є можливість вибору не лише самих інструментів переведення фінансових ресурсів, а й часових рамок руху фінансових ресурсів [6, с. 201], що характеризує не лише статичний, а й динамічний характер такої системи. Гнучкість у виборі фінансових каналів та часі здійснення трансферів [7, с. 64] забезпечують оптимальний розподіл фінансових потоків ТНК у просторі та часі та ефективне розміщення фінансових ресурсів. Можливість акумулювати фінансові ресурси ТНК в тих чи інших економіках у відповідності до загальнофірмових стратегічних пріоритетів суттєво впливає на структуру та обсяги прибутків і фінансових ресурсів підрозділів ТНК [7, с. 64; 1].

Оптимальний перерозподіл ресурсів у внутрішньофірмовій мережі, поряд із залученням фінансових ресурсів, є пріоритетним завданням фінансової стратегії ТНК, яке стає можливим завдяки розвитку процесів інтерналізації. Внутрішньофірмовий рух фінансових ресурсів сприяє досягненню фінансовою системою ТНК першочергової мети максимізації консолідованого прибутку завдяки досягненню таких конкретних цілей як зменшення загального податкового навантаження, оптимальне розміщення ресурсів у глобальному масштабі, підвищення ефективності управління обіговими коштами, забезпечення належного рівня фінансування структурних підрозділів тощо.

Рух фінансових ресурсів всередині ТНК здійснюється за допомогою внутрішньофірмових фінансових інструментів, під якими ми розуміємо засоби внутрішньої економічної політики ТНК, які забезпечують рух визначених обсягів фінансових ресурсів у визначеному напрямку всередині фінансової системи ТНК, що веде до перерозподілу наявних чи потенційних ресурсів між різними структурними підрозділами однієї і тієї ж ТНК в поточному та майбутньому періодах, обумовлюючи статичний та динамічний ви- міри фінансової системи ТНК.

В залежності від своїх внутрішніх характеристик, специфіки та цілей застосування ми розділяємо ці інструменти на видимі та приховані (за критерієм можливості їх ідентифі-

* аспірантка кафедри міжнародних фінансів Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка
науковий керівник: проф. Рогач О. І.

кації третіми особами); інструменти *ex ante* і *ex post* (по відношенню до базових операцій); оперативні і стратегічні (за метою застосування); короткотермінові та довготермінові (за терміном зобов'язань); статичні і динамічні (на основі параметру часу); оптимізаційні, фінансуючі і реакційні (за направленістю); інструменти, які ведуть до фактичного руху фінансових ресурсів, та інструменти, які замінують такий рух (за критерієм зв'язку з рухом фінансових ресурсів); кредитні, страхові, валютні, розрахункові, фондові та грошові (за аналогією з інструментами зовнішніх фінансових ринків); суто фінансові та фінансово-організаційні (по відношенню до організаційного рівня); паралельні, взаємозамінні, взаємодоповнюючі та взаємовиключні (за взаємозамінністю).

До найбільш поширених внутрішньофірмових фінансових інструментів можна віднести трансферне ціноутворення, прискорювання та затримування платежів, внутрішньофірмові кредити та позики, інструменти управління блокованими активами, дивідендну політику, внутрішньофірмове страхування, прямий переказ капіталу, плату за патенти, ліцензії, ноу-хау та технології, плату за послуги, агентські та комісійні платежі, внутрішньофірмові концентраційні рахунки. Внутрішньофірмовий рух фінансових ресурсів може здійснюватися не лише через ті внутрішньофірмові фінансові інструменти, які вже опосередковують операції між підрозділами ТНК, а й шляхом штучного створення внутрішньофірмових фінансових потоків. Використання таких «прихованих» інструментів дозволяє ТНК оптимізувати свої виробничі та фінансові відносини і підвищити ефективність своєї діяльності, що нерідко вступає у конфлікт з інтересами національних держав щодо протидії впливу коштів з економіки та максимізації податкових надходжень.

Список використаної літератури:

1. Дзюба П.В. Фінансова система транснаціональних компаній // Міжнародна економіка: Зб. наук. праць. – К.: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України, 2003. – Вип. 37. – с.219-230.
2. Ключко В.П. Діяльність держави в умовах фінансової глобалізації // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка: Міжнародні відносини / КНУ ім. Т.Шевченка; [редкол.: Губерський Л.В. (відп. ред) та ін.]. – К., 2002. – Вип.21-24. – с.103-108.
3. Луцишин З.О. Інтернаціоналізація потоків капіталу - основа фінансової глобалізації // Актуальні проблеми міжнародних відносин : Зб. наук. праць / КНУ ім. Т. Шевченка, ІМВ; [редкол. Л.В.Губерський (гол. ред) та ін.]. – К., 2001. – Вип.30,ч.1. – с.81-96.
4. Луцишин З.О. Сучасна світова фінансова архітектура: тенденції та суперечності розвитку в умовах глобалізації // Економічний часопис-XXI / Ін-т трансформації суспільства; [Гол. ред. А. Матвійчук]. – К., 2005. – №5-6: Економічна політика. та ін. – с.17-22.
5. Мусієнко О.І. Трансфертне ціноутворення // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. праць / КНУ ім. Т. Шевченка, ІМВ; [редкол. Л.В.Губерський (гол. ред) та ін.]. – К., 2002. – Вип.34, Ч.2. – с.199-201.
6. Рогач О.І. Особливості фінансової системи транснаціональних корпорацій // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка: Міжн. відн. / КНУ ім. Т.Шевченка; [редкол.: Губерський Л.В. (відп. ред) та ін.]. – К., 2002. – Вип.21-24. – с.200-204.
7. Рогач О. І. Світова фінансова архітектура // Вісник університету. Міжнародні відносини. – Вип. 25. – К.: ВПЦ «Київський університет». – 2003. – с. 61-64